

Fires en primera persona

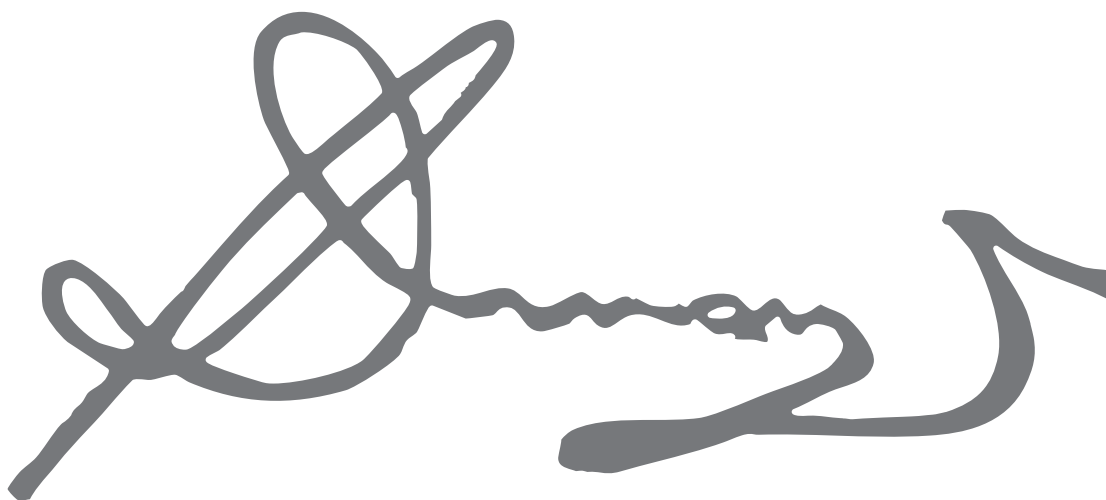
Jordi Dalmau i Corominas

2025

Fires en primera persona

**Jordi Dalmau
i Corominas
2025**

Dalmau Coromines, Jordi, autor

Fires en primera persona, 2025

ISBN: 978-84-8496-338-7

I. Girona. Ajuntament. Servei de Gestió Documental,
Arxius i Publicacions (SGDAP)

II. Títol

1. Dalmau Coromines, Jordi, 1928- -- Discursos

TÍTOL

Fires en primera persona 2025

TEXT

Jordi Dalmau i Corominas

DIRECCIÓ

Lluís-Esteve Casellas i Serra

SUPORT EDITORIAL

Helena Nogué Ballart

IMATGES I DOCUMENTACIÓ

Totes les fotografies i documents pertanyen als fons del Centre de Recerca i Difusió de la Imatge (CRDI) i l'Arxiu Municipal de Girona.

Selecció i documentació gràfica: Cristina Feixas Quintana,
Lluís-Esteve Casellas i Serra

Correcció ortotipogràfica: Anna Bayó Sánchez

EDITA

© Ajuntament de Girona. Servei de Gestió Documental,
Arxiu i Publicacions (SGDAP)

DISSENY I MAQUETACIÓ

Miank Design

ISBN: 978-84-8496-338-7

Dipòsit Legal: Gi 1484-2025

Imprès a Catalunya.
Girona, 2025.

Presentació

Amb aquesta tercera edició de «Les Fires en primera persona» consolidem un format que és un homenatge a gironins i gironines il·lustres i que ens aporta una mirada històrica i personal per entendre d'on venim, i alhora és un tret de sortida a les Festes.

En aquesta ocasió tenim l'honor d'acollir les paraules d'un dels gironins més estimats i respectats: en Jordi Dalmau i Corominas. Nascut el 1928, ha estat al llarg de tota la seva vida un exemple de compromís cívic, cultural i periodístic. Articulista constant, escriptor de mirada fina i memòria prodigiosa, ha sabut preservar i transmetre, amb la seva paraula, la Girona que ens precedeix i que dona sentit a la Girona d'avui. Encara avui, als seus 97 anys, ho segueix fent setmanalment a les pàgines d'opinió del *Diari de Girona*.

En el seu text «La memòria va a les Fires», Jordi Dalmau ens regala un viatge únic per la història i l'ànima de les Fires de Sant Narcís. Un recopilatori de records que ens projecten unes Fires que, vistes des del 2025, semblen inversemblants. Unes festes en què la Santa Espina estava prohibida, en les quals els carrers Joan Maragall, Migdia o Lorenzana formaven part d'un circuit urbà de curses de motos o en què hi havia atraccions reservades exclusivament als homes.

La seva mirada és tendra i alhora rigorosa: recorda els rituals familiars, les olors i els sabors, els gestos de la

gent, i també contextualitza les Fires com a espai de cohesió en temps difícils, quan la postguerra encara pesava.

Dalmau no només evoca, sinó que ens ensenya. En les seves paraules hi ha sempre una lliçó cívica: la importància de fer ciutat, de construir comunitat, de trobar-nos al carrer i a la plaça, ballant sardanes o compartint unes castanyes del trenet de la plaça Sant Agustí. Ens recorda que les Fires no són només atraccions i espectacle, són, sobretot, memòria, identitat i sentiment de pertinença.

Aquest sentiment tan arrelat de pertinença a la ciutat i les seves Fires que tenim tots els gironins i gironines, enguany ens ha portat a estrenar una nova marca de Fires. Perquè quan parlem de Fires, tal com bé desprèn el text d'en Dalmau, estem parlant de les Fires de Sant Narcís, les Fires de Girona.

Acabo agraint a en Jordi la seva trajectòria, per la teva constància i per la generositat de compartir records que esdevenen patrimoni col·lectiu. Aquestes paraules seguiran acompanyant-nos cada vegada que, en arribar la tardor, tornem a viure les Fires de Sant Narcís.

Lluc Salellas i Vilar
Alcalde de Girona

Jordi Dalmau i Corominas.
Josep Burset, 2023

La memòria va a les Fires

Jordi Dalmau i Corominas

Començo amb un agraïment especial a l'Ajuntament de Girona per haver-me ofert aquesta tribuna de Fires en Primera Persona, tot un honor i també una responsabilitat. Moltes gràcies.

També, en començar, voldria tenir un record per dues persones que han sigut els meus amics, mestres i assessors sempre, fins que ens varen deixar. Ells haurien fet unes esplèndides Fires en Primera Persona. Una d'aquestes persones és Enric Mirambell i Belloc, que ens va deixar el 2020. Ell era historiador i ara ens podria recordar aquella seqüència que explicava en una conferència de les seves: explicava que al segle XIX les Fires eren a la Rambla, i els firataires que volien un espai s'havien de presentar la vigília, a quarts de dues, portant una canya de la llargada de la parada. Llavors escollien el lloc i, quan a la catedral tocaven les dues, deixaven anar la canya a terra, i allò tenia valor d'un pacte sagrat.

L'altre amic meu és l'escriptor Narcís-Jordi Aragó i Masó, que ens va deixar el 2016. Un dia explicava la Función cívico-religiosa, un acte que havia figurat en el programa de Fires, i deia així: «De l'Ajuntament sortia la bandera d'Ultònia, sonava la Marxa Reial i la tropa li rendia honors "de capitán general con mando en plaza". Una lluïda comitiva es posava en marxa: els funcionaris d'Ajuntament i Diputació, regidors i diputats amb frac, espasins, medalles, cintes vermelles al voltant dels colls emmidonats i lluent barrets de copa, i els guàrdies

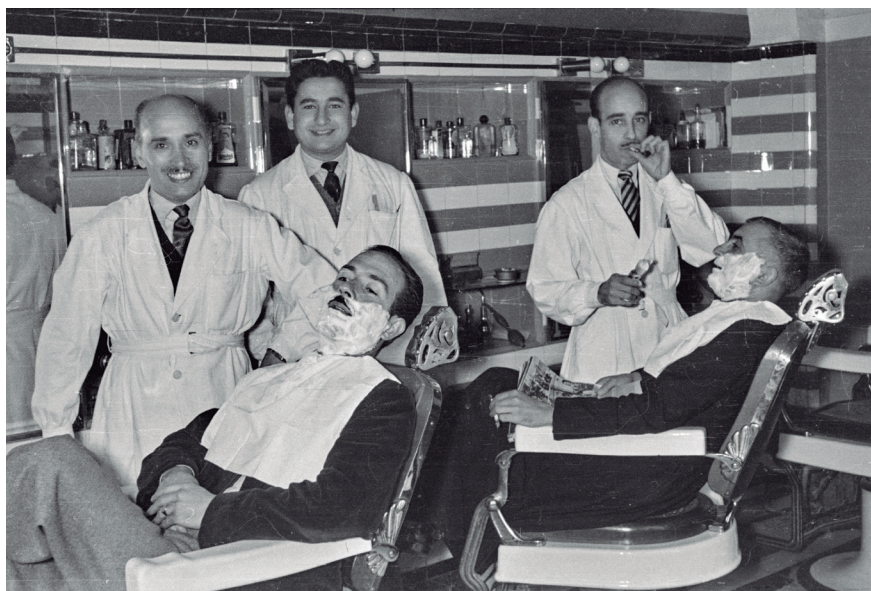
urbans de gala, amb els plomalls blancs. La banda militar subratllava l'escena amb una estridència de trompetes i timbals.»

Si jo no hagués tingut aquests dos amics, no podria ocupar avui aquesta tribuna.

Anem a les Fires! I passem pel pont de Sant Agustí. Era i encara és el meu predilecte entre tots els ponts de Girona. Casa meva era a l'Argenteria, 23, tercer pis, a la banda del riu, i el pont ens era molt proper, familiar. El pont de Sant Agustí havia sigut Eiffel, com els seus altres germans, i tenia els mateixos fanals que tenim actualment al pont de Pedra. A la meva infància el pont de Sant Agustí va enriquir el meu vocabulari perquè, per Fires, a casa meva tothom deia: «Avui el pont va de gom a gom». Per sempre més el «va de gom a gom» restarà lligat als records de la meva infància.

Quan venien les Fires, el pont de Sant Agustí era com un pregoner: uns dies abans venia la brigada de fusters de l'Ajuntament (amb el seu cap, el senyor Viñas) a reparar els taulons del paviment del pont, que amb la humitat del riu i les pluges es consumien. Allò era tot un signe que venien Fires. N'hi havia més, de signes: per exemple, les barberies i les perruqueries tenien més feina, que era qüestió d'anar arregladets i arregladetes... I encara un altre signe, més íntim: les nostres mares s'afanyaven a fer una reserva de lloc a cal flequer o a cal pastisser: demanaven un lloc al forn per coure els canelons, perquè a les cases ningú tenia forn.

I ja arribem a les Fires! Durant aquests dies, la plaça de Sant Agustí, que durant l'any era l'espai on els magatzems de fruita dels Vila, els Masó, els Dalmau i els Moreno acostumaven a fer castells de cols i bròquils tot voltant el monument de l'Álvarez de Castro, canviava

*Les barberies i perruqueries tenien més feina, que
era qüestió d'anar arregladets i arregladetes...*

Martí Massafont Costals, 25/10/1951

l'escenari. Els dies de Fires haurien de fer els castells sota les voltes de la plaça.

Ara és temps de Fires, i a Sant Agustí l'olor de xurros ens donava la benvinguda. Aquí hi havia les parades de joguines, les de tir amb escopeta i amb pilotes de drap que tiraven a terra uns castells de pots de llauna: tres pilotes, una pela. També hi podíem trobar la «caixa del torrat», una paradeta portàtil regentada per una bona dona amb davantal blanc que venia cacauets i avellanes torrades, xiclets i caramels. Tot senzill. En aquella època va començar a venir una parada amb una màquina especial que feia una mena de cotó fluix, destinat a ser emblemàtic dels dies de Fires, igual que la poma ensucrada, vermella i lluenta.

La Fira de Mostres davant de Correus, amb la parada del Caldo Maggi a l'esquerra.

Fotografia Unal, 1933

A casa meva ens firàvem: podíem escollir una cosa, una només, i ens la compraven l'últim dia de Fires, no fos cas que canviéssim de parer. Hi havia una parada que només venia material escolar, però, per mi, era selecte... recordo que em mirava molt el llapis bicolor, blau i vermell, però només me'l mirava; i també m'agradaven aquelles llibretes amb espiral, però... a casa ningú tenia llibretes amb espiral. A sota les voltes de Sant Agustí, les eternes castanyes torrades de la màquina de tren de la família Revuelta. Ja a tocar el riu, els cavallets d'en Boix. I, a tocar la barana, al passeig de Canalejas, els gronxadors de les barques, unes per a nens i altres per a adults. Recordo, també, l'èxit que varen tenir des del principi els autos de xoc i les muntanyes russes de l'avinguda Ramon Folch. Tot era petit, llavors, uns clàssics destinats a perdurar i créixer. A l'espai davant de Correus, abans de

la guerra, hi havíem tingut una petita Fira de mostres, que no puc recordar per la meva poca edat, però jo ja hi era! i els meus germans me'n feien memòria: «Sí, sí, és aquella vegada que tu eres molt petit i et vares escaldar la boca i vares plorar perquè el caldo Maggi era massa calent!» (I sí, a la Fira de Mostres donaven caldo, era qüestió de passar-hi dues o tres vegades...)

Les fires dels anys quaranta culminen les festes de carrer

Fem un petit record d'aquella època de la ciutat, a la primera postguerra:

El calendari venia molt ben preparat. Tots els estius eren plens de festes de carrer o de barri. Des del meu carrer de l'Argenteria puc recordar que quan es va reprendre la festa es va tornar a penjar el Tarlà. Era la metàfora perfecta, aquell home que en temps difícils, una pesta terrible, va alegrar els seus veïns. Justament això, als anys quaranta, era el que ens convenia: alegrar-nos, per sobre de tristeses de tota mena: familiars perduts, gent empresonada, cartilles de racionament, salconduits per viatjar, Fiscalía de Tasas i moltes coses més. Una festa de carrer tenia un gran valor cívic, constructiu.

I les festes de carrer es varen estendre per tot Girona: Ballesteries, Cort Reial, Barca, Carme, Rutlla, Santa Clara, Sant Agustí, Força, Marquès de Camps, Pedret... i, possiblement, me'n deixo alguna. El calendari venia ben disposat: tot l'estiu era ple de festes de carrer; cap al final, setembre, hi havia l'Havana Petita (a Marquès de Camps) i l'última era la de Pedret, pel Pilar, el 12 d'octubre. Venien després uns quinze dies de descans i, com a colofó de la temporada, arribaven les Fires.

Les Fires recollien la voluntat i el desig de festa popular, recollien aquell senyal de continuïtat, de construir poble en pau, de fer ciutat. I el Programa Oficial de Fires havia d'estar a l'altura de la voluntat popular.

Ens fixarem en una referència concreta: la sardana

Cal aclarir que la sardana no era prohibida. Una altra cosa és si parlem d'una sardana ben concreta, *La Santa Espina*; aquesta sí, ben explícitament prohibida: una vegada que a Ràdio Girona la varen posar a la llista de Disco dedicado (i va tenir un èxit clamorós) varen rebre un comunicat que aquesta sardana quedava prohibida «hasta nueva orden».

Quan he dit que les Fires culminaven les festes de carrer, pensava, ben concretament, en la sardana. Els programes de les festes indiquen molt bé com anava guanyant solidesa i confiança, és a dir, es feia més sardana. Fixem-nos en les sardanes que es varen tocar i de la manera que progressaren: l'any 1943 a l'Argenteria es varen tocar vint sardanes. Aquest nombre va anar creixent successivament amb els anys: varen ser vint-i-sis, vint-i-vuit, trenta-dos, trenta-set, quaranta-quatre. Quan arribàvem a l'octubre, el Programa Oficial de Fires no es podia pas quedar endarrere, havia d'estar a l'altura, i així varen sortir programacions molt engrescadores de sardanes, alguns anys amb set audicions, que es varen augmentar a vuit i fins a nou, dintre del programa oficial, que es veia obligat a considerar, cada any, l'augment de la sardana. N'és un excel·lent testimoni aquella doble audició de sardanes, l'últim dia de Fires, a la Rambla de la Llibertat, immediatament després dels focs artificials. I també cal dir que el Concurs de Sardanes, dintre de les Fires, podia omplir la Plaça de Toros.

Quan ara tornes a mirar i llegir aquells programes de Fires, amb cartells de portada que acostumava a fer el gran artista Joan Orihuel, penses que aquella època va tenir un valor molt important. Les Fires de Sant Narcís eren com un oasi en aquella època difícil.

Per Fires cada any venia més gent. I més parades i més atraccions. A l'espai de la Gran Via li esperaven moltes novetats. Ens fixarem ara en com l'espai destinat a les Fires va anar augmentant cada vegada més.

**Sardanes a la Rambla, l'esdeveniment que no podia
faltar a la programació de Fires.**
Martí Massafont Costals, 13/12/1959

Cartell de Fires de 1944, del pintor Joan Orihuel i Barta.

Els creixements de les Fires de Sant Narcís

Aquell espai que als anys trenta havia ocupat una petita Fira de Mostres, a davant de Correus, estava destinat a créixer cap a la Gran Via, que per alguna cosa és el carrer més ample de Girona.

Però, és clar... la parada del conill, una parada de tir amb escopeta i la pesca de la tortuga, per exemple, es podien situar bé, encara: eren petites, però quan les muntanyes russes van començar a créixer, i aquelles tómbols dels famosos pernils es van fer immenses, va iniciar-se la conquesta de la Gran Via!

Podem recordar un creixement solemne de les Fires a la Gran Via: recordo que uns dies abans de Sant Narcís els paletes varen construir una casa, una caseta a la voravia, a l'altre costat de l'escola Bruguera, allà on comença el carrer Eiximenis, que va ser destinada a esdevenir un «patio andaluz» per a la degustació de vins, i va tenir molt d'èxit, amb les seves corresponents senyoretes amb vestits vermells i clavells, i tot molt lluminós. Altres anys, també es varen edificar casetes per a les Fires, ara en recordo una que es va edificar allà a davant de can Birulés i que despatxava hamburgueses i altres acompanyaments.

Les parades de tir creixien, les tómbols cada any eren més cridaneres, però la Gran Via no era pas de goma, i l'espai era el mateix. També la *nòria*... (bé, es diu d'una altra manera, però amb perdó... continuo dient la *nòria*, no passa res, veritat? Allà ho deia: Noria El Caspolino.

Doncs, la *nòria* també havia crescut i... on es pot col·locar una maquinària com aquella? La varen situar a davant del garatge Callicó (avui subdelegació del Govern), que agafava una part de l'entrada del carrer 20 de juny; sí,

és clar, quedava una mica entravessada... Cada any la Gran Via presentava més problemes per situar tot aquell embalum del recinte de Fires.

Un any, el creixement de les Fires va ser molt notable. L'any 1942 es va començar a ocupar el pati de l'Hospici. Per explicar què era aquest pati es pot dir que era el territori dels bancs de nova construcció a Girona, que eren: Banco Popular Español, Banco Español de Crédito (on jo treballava) i Banco de Santander. L'antic pati de l'Hospici i alguna sala d'aquella casa varen acollir una ampliació de l'espai de les Fires, que va ser en qualitat i en quantitat. Els primers anys, aquell espai acollia, oficialment, un «Concurso de flores y frutos». Posteriorment, en aquell espai s'hi varen organitzar moltes activitats, com ara jardineria, exposició de maquinària agrícola, exposició de pintures, classes de cuina, a càrrec del professor Vila, que varen marcar una època. Eren activitats molt diverses; per exemple, mireu el programa concret de l'any 1945: allà vàrem tenir un concert del Quinteto vienés, un concurs de sardanes, seguidament sardanes pel públic, una representació teatral, l'actuació dels Coros del Fomento de Cultura dirigits pel mestre Baró Güell, els quals després varen ser l'Orfeó Cants de Pàtria, un concert de música moderna amb les orquestres Bolero i Pizarro, una funció de circ i l'actuació d'Els cantors de la Costa Brava, amb cançons típiques marineres.

Aquell espai del pati de l'Hospici, el Certamen, va adquirir gran popularitat i prestigi, allò va ser un vertader creixement de les Fires. El Certamen tenia personalitat. Tant és així, que quan, anys després, ja vàrem tenir una Fira de Mostres, a la Devesa, els gironins encara en dèiem «el Certamen».

La pesca d'ànecs, un clàssic amb poques variacions
per a la mainada de diverses generacions.
Jordi Mestre Vergés, 6/11/1983

Les curses de motos del Motor Club Girona, organitzades a partir de 1959, generaren una gran expectació de públic.

Narcís Sans Prats, 1/11/1960

Més canvis

Les atraccions i les parades de Fires van creixent en número i en volum, i la Gran Via queda insuficient del tot. L'any 1959 es decideix que les Fires es traslladaran a la Devesa. La primera reacció va ser dels firataires, que varen reaccionar gravíssimament: «Allà, no, a la Devesa no vindrem, hi ha massa humitat!»... Aleshores, es va fer una operació molt intel·ligent, que va ser convidar els firataires de Perpinyà si volien venir aquí, per les Fires de Sant Narcís. Sembla que, en principi havien dit que sí, i llavors va ser quan els firataires de Catalunya varen decidir que sí, que vindrien a la Devesa.

El 1960 va ser el primer any de les Fires a la Devesa

Els espais de la Devesa varen permetre augmentar l'espai. Més atraccions, més grandioses, més emocions. Ja venen cap aquí el *Látigo*, el tren de la bruixa, la casa de la por; els titelles selectes del Didó ja tenen un espai més digne; les saltsitxes de Frankfurt ja podien escampar més aquella seva olor tan temptadora...I també va augmentar el nombre de visitants.

I parlant de canvis, va haver-hi un intent de canvi de calendari. Aquella idea que va començar a circular s'estintolava en el fet de que «per Fires sempre plou!», allò de «octubre i novembre, ja se sap... S'haurien de fer a la primavera!». Com si a la primavera no pogués ploure...

Aquella idea s'atribuïa a Josep M. Gironella i Pous i a una colla d'amics. Gironella era una persona molt coneguda i molt interessant a Girona: tenia una botiga de llibre vell, era un escriptor que va guanyar el Premi Nadal amb la novel·la *Un hombre*, i era campió provincial d'escacs. Les seves opinions les manifestava en viu i en directe i amb certa vehemència; per exemple, va donar una conferència a la Cambra de la Propietat, al carrer de Ciutadans, que venia a ser una denúncia contra aquella «Girona grisa i negra», que sí que ho era, de grisa i negra; i en altres ocasions escrivia els seus articles a *Diario de Barcelona*, amb igual to d'opinió renovadora. Més tard va tenir un èxit clamorós amb la seva trilogia sobre la Guerra Civil: *Los cipreses creen en dios*, *Un millón de muertos* i *Ha estallado la paz*. És creïble que Josep M. Gironella fos l'autor d'aquella proposta de canviar el calendari de les Fires de Sant Narcís, i passar de l'octubre al maig. Aquella idea no va prosperar gens i mai més se n'ha parlat. Per cert... Un col·lectiu gironí va comentar amb

veu baixa: «És clar... com que ell no va a missa, per això vol suprimir Sant Narcís.»

Quan parlem dels canvis i dels creixements de les Fires també volem dir les noves incorporacions al programa oficial. Una d'aquestes incorporacions, i que va tenir molt d'èxit, va ser el motociclisme. L'any 1959 s'havia fundat el Motor Club Girona i tenia molta activitat; s'hi aplegaven interessos comercials i aficions voluntàries. Gimcanes, exhibicions, curses, tot era possible i molt engrescador. Tot anava de noms com Montesa, Bultaco, Gimson, Rieju i fins i tot ja sonava el nom de Narcla, que era una moto fabricada entre Girona i Salt. En aquella època ja participava la primera pilot femenina, que era una noia que treballava en una botiga de roba de Perpinyà. El GEiEG en aquell temps també tenia una Secció de Motorisme i algun any havia organitzat una

Arribada a la meta, al passeig General Mendoza, del II Gran Premi de Fires, organitzada pel Motor Club Girona en un circuit urbà no exempt de dificultats.
Narcís Sans Prats, 20/12/1959

cursa. Tot allò era a finals dels anys cinquanta i primers dels seixanta, quan encara quedava lluny l'arribada del cotxe utilitari, el Seat 600, el «dos cavalls» i companyia. La moto era de gran actualitat. Teníem aquí mateix una personalitat molt destacada en el ram de la moto, que era Pere Auradell Ribas, tant en l'aspecte comercial, que a Girona ja prenia embranzida d'èxits econòmics, com en l'aspecte esportiu, ja que el mateix Auradell sempre era present a les competicions. Per Fires del 1960 es va organitzar un circuit urbà, el qual sempre suposa molta complicació, que consistia en donar unes quantes voltes al següent traçat: passeig de la Devesa, fins a la Plaça de Toros, carrer de Joaquim Vayreda, girar al Pont de can Vidal, i anar voltant.

Un altre any, el circuit de les curses transcorria per carrers de Lorenzana, Joan Maragall, Migdia. No cal dir que l'organització d'aquelles curses representava una complicada estratègia a les zones afectades, començant per les necessàries bales de palla a cada revolt del circuit urbà, que ja no podia ser més urbà. Les motos varen aportar molta novetat a les Fires d'aquells anys, quan l'afició va poder conèixer directament els noms ja mítics de Daniel Font, Lluís Casademont, Carles Pagès i molts més. Un any va participar en un festival gironí de curses de motos el gran corredor Ángel Nieto, que va ser tretze vegades campió del món.

Les motos donaven voltes, ben cert. Però hi havia més coses que també donaven voltes, per exemple, la *nòria*.

La *nòria* en primera persona

Personalment, puc assegurar i certificar que la *nòria*, Nòria El Caspolino, per més detalls, marejava molt.

La nòria de La Luna, aquí instal·lada a la Gran Via de Jaume I, formava part de les atraccions de la família Caspolino, de gran tradició firaire.

Martí Massafont Costals, 6/11/1955

Anàvem a Fires un grup de nois i noies, entre elles hi havia la que després va ser la meva esposa, la Montserrat Sansalvador. Quan algú va proposar de pujar a la *nòria*, jo, íntimament ja no ho veia massa clar... I allà dalt, vinga rodar i rodar! (no entrarem en més detalls). En baixar, jo no m'aguantava dret. Varen fer-me asseure a un banc de la Devesa i tots em feien vent, amb l'americana, amb la rebecca de les noies, amb la paperina dels xurros... i la gent que passava s'aturava i preguntava què havia passat: «No, res, res», algun dels meus li contestava, «vagin circulant! Circulin!». I a continuació, va venir aquella placidesa del Pajarito De La Suerte; aquella bona dona de la parada obria la gàbia i aquell ocellet, molt obedient, et donava una papereta. La meva deia una cosa així: «Vigila tus emociones muy personales porque si no, lo pagaras muy caro!». Però, què diu, aquest *pajarito*! I ara! Però vaig pensar que es devia referir al meu viatge de la *nòria*.

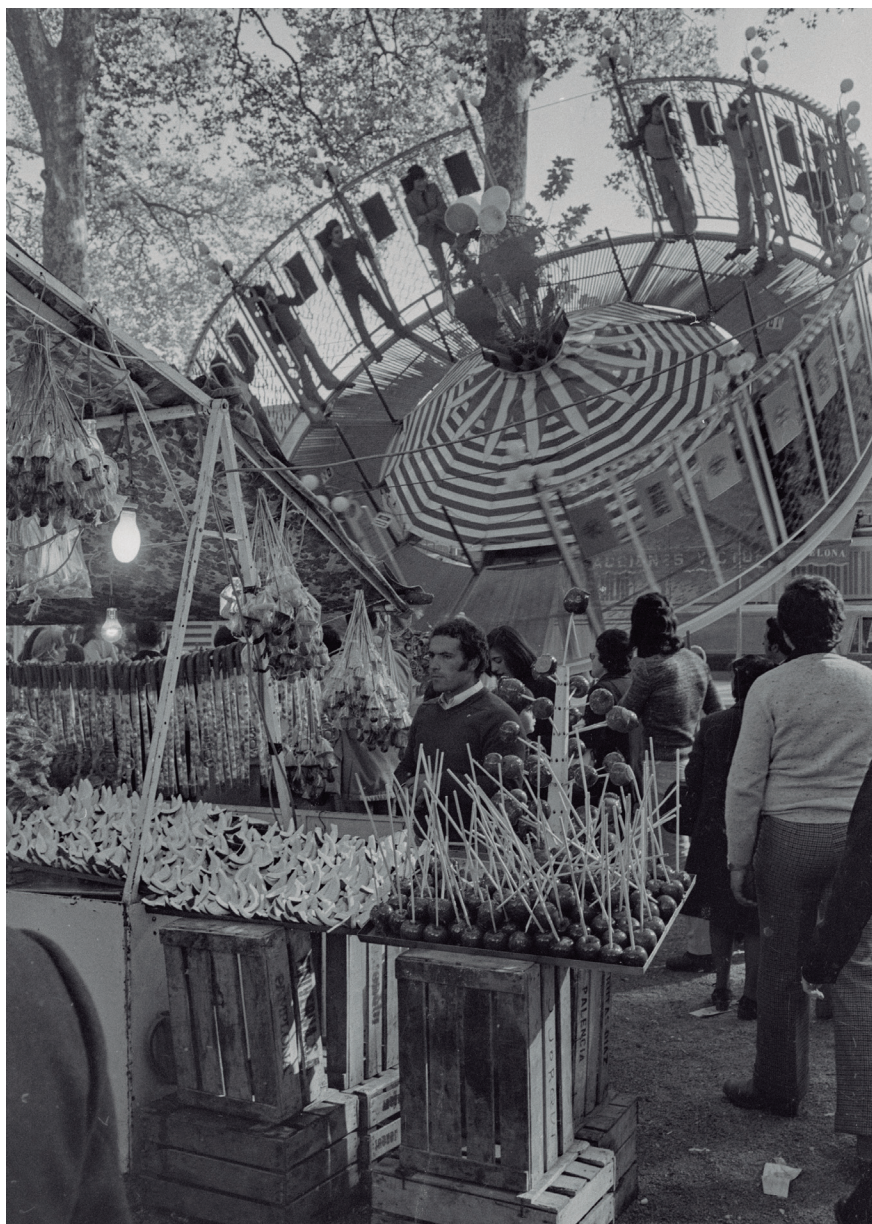
Recordo que l'any que va començar a haver-hi la Cursa de camells va marcar una època. Era una parada tota finolis, tranquil·la, neta, sobretot neta, ben diferent d'aquelles altres com la Casa de la por, on et passaven les escombres i unes teranyines per la cara! Un any va venir una barraca que només podia venir una vegada. I vostès ja ho entendran: era una barraca força gran i a l'exterior només hi havia el rètol corresponent que deia això: «SOLO PARA HOMBRES». Cap pintura o propaganda del que passava allà dintre. Però, allà dintre, doncs, què? Ens ho va explicar un meu company de treball, amb bona voluntat, que ell hi havia entrat, i no es va poder estar d'explicar-ho: hi havia al mig de la parada unes piles de rajols, uns sacs de ciment, i uns sacs de guix, unes pales i pics i uns carretons, tot per treballar de paleta. I res més. Una broma pesada, una innocentada. «Solo para hombres». Mentrestant, a fora, tot esperant, s'havien quedat les xicotes, les esposes, les

criatures i els familiars, tothom intrigat. A la sortida hi havia explicacions, comentaris i rialles, rialles sobretot femenines. Naturalment, aquesta barraca només podia anar una sola vegada a les diverses Fires del país, perquè ja hauria sigut reconeguda pel seu abús de confiança.

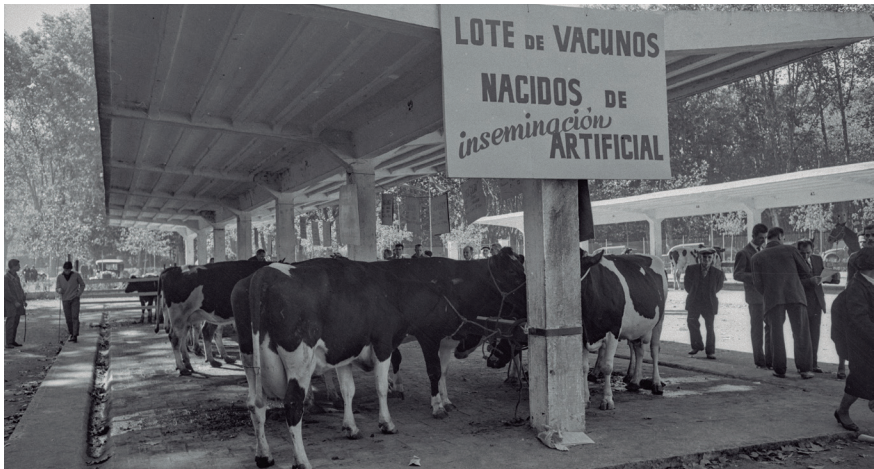
Mentrestant, el recinte de les Fires continuava sembrat d'aquelles parades petites, entranyables, que dibuixaven l'ambient general: podríem passar llista de les castanyeres, els neulers, la bosseta de les ametlles garrapinyades, el «coco rico de la Habana» i, és clar, els eterns, el cotó fluix i la poma vermella. És ben cert que les Fires de Girona, com totes les Fires, tenien i tenen una estreta relació amb el bon paladar. Són dies de celebració. A les parades de Fires es troba tot aquest repertori que ja hem citat, per anar voltant les Fires amb alguna cosa a la boca; però després hi ha un paladar més exigent, a les cases, ja portes endintre, amb taules llargues de familiars i convidats, i aleshores ja era qüestió de pensar en els panellets, els immortals panellets, i escollir quins eren els millors, si els de can Campistol, al carrer Nou; els de ca l'Escapa, al carrer del Carme; o bé a can Puig, a l'Argenteria, i tants altres, set o vuit o deu pastisseries més que havíem tingut a Girona.

Arribava el final de les Fires. Podia semblar que el final era aquell lluminós i fumejant *Gloria a San Narciso*, que tancava el castell de focs artificials, amb aquells tres trons, que ja són clàssics, i aquella fumera que ho envaïa tot. Però encara no era aquell el moment final de Fires, perquè immediatament després dels focs venia una doble audició de sardanes a la Rambla de la Llibertat. L'última sardana, aquella sí, marcava el final.

I l'endemà començava a Girona un temps de llarga calma, de reclusió i de molt poca activitat, un temps que

**Tallades de coco, pomes vermelles ensucrades,
cotó fluix... llaminadures típiques de Fires.**
Narcís Sans Prats, 1/11/1974

La Copa, sempre zona de trànsit, ha passat de mercat del bestiar a zona de barraques i concerts.

Narcís Sans Prats, 1/11/1962

encaixava perfectament amb uns versos de Salvador Espriu: «Sentíem el silenci dur de les escales i com l'anguniós respir ens atansa a tot l'immòbil temps de la ciutat.»

Ara mateix, obrir programes i regirar papers, que han vingut groguencs pel temps, ja se sap: són coses pròpies de l'edat. Per això som aquí. Aquells programes de Fires de Sant Narcís ens recorden moltes coses. Per exemple, uns detalls:

- Durant molts anys, el programa oficial havia anunciat la fira del bestiar que se celebrava al baluard de Bournonville, allà on comença la Devesa, allò que avui es diu «entrada nord de Girona». Era un baluard construït per a la guerra. És curiós que, ara, aquella esplanada és coneguda i estimada com a baluard de la pau, de l'alegria, de la trobada i de la festa. Aquest espai es diu «La Copa», per celebrar-ho.

- Un altre detall: un dia determinat, un altre any, per les 11 de la nit està anunciat al programa que a la Residencia Internacional, al carrer de Ciutadans, s'inaugurarà «una llar de foc», i seguidament, «recepción y baile». M'agrada veure-hi un significat especial: heus aquí tot un símbol, que una llar de foc sempre és un lloc, una realitat, de diàleg tranquil, allà s'escalfen velles amistats, és lloc de relacions humanes, de reflexió. Aquella llar de foc, que va sortir a un programa de Fires, es podria entendre com un símbol de l'entesa i del diàleg constructiu, càlid, que aquella Girona ja realitzava en el seu dia a dia, per mantenir el caliu de la vida, d'aquella vida que, en una ciutat, sempre recomença.

Amb aquests records de les Fires de Sant Narcís, i amb l'estimada companyia de tots vostès, acabarem.

Repeteixo el meu agraïment a l'Ajuntament de Girona per haver-me convidat.

Penso que, avui, l'Ajuntament de Girona, vostès i un servidor, tots junts, hem compartit, hem fet un acte de ciutadania, d'aquella ciutadania que recomanava Carles Rahola, en el seu *Breviari*, quan deia: «Tingueu interès per totes les coses i sapiguen sentir com a persones tot allò que afecta els vostres germans.»

Desitjo que per molts anys puguin venir aquí mateix molts gironins i gironines a explicar les seves Fires en Primera Persona i que sempre tinguin un auditori tant atent i tant amable com han sigut vostès.

Moltes gràcies.

Jordi Dalmau fent una visita guiada a mainada en l'exposició de clausura del curs juvenil de pessebrisme, organitzat pel GEiEG a les Sales d'Exposició Fidel Aguilar. Joaquim Curbet Hereu, 1981

Jordi Dalmau i Corominas

Girona, 1928

«Seria difícil anar pel món sense referències. Al mapa de la meva infància, m'hi havia ben dibuixat la Font Tajau. Allà, vaig aprendre-hi què era un berenar-sopar a uns afores ideals i què era una gorga, una paraula de mitja basarda, però casolana. La gorga tenia un color verdós i bonic. Allò era un paratge sense cap menció oficial de protecció. Els temps tampoc no donaven per tant. Senzillament era un bon paratge. El títol de protecció tampoc no hauria servit de res: el terrible aiguat del 1940 va fer que el Ter esborrés l'idil·li i la gorga verda. Una referència era arrossegada riu avall.»

«Els nostres verds de Girona», a *Diari de Girona*, 2 d'agost de 1988.

VII Premi Manel Bonmatí de periodisme, 1988.

Articulista, pessebrista, promotor cultural... Jordi Dalmau, extreballador de banca durant quaranta-tres anys, és col·laborador del *Diari de Girona* des de 1986 i membre del consell de redacció de la *Revista de Girona*. Fou corresponsal a Girona de *Destino* i col·laborador de *Presència*, entre altres. Al llarg de la seva polifacètica trajectòria ha estat guardonat amb els premis de periodisme Cavall Fort (1967) per articles de divulgació; L'Avenç (1969) en el marc de la Festes Pompeu Fabra, Jaume Ciurana (1991), Manuel Bonmatí (1988) a articles

sobre Girona i, més recentment, una menció especial als premis Carles Rahola (2019).

Dalmau és autor també de diversos llibres: *El pessebre* (1980), *Les finestres del món* (1982), *La catedral resseguida* (1985), *Girona vista per Ernest Dalmau* (1987), *El pessebrisme* (1992) i *L'excursionisme* (1997), aquests dos darrers dins la col·lecció de guies dels *Quaderns de la Revista de Girona*.

La seva faceta de divulgador cultural abasta temes i aspectes diversos, des de fer conferències d'exlibris, per exemple, a impartir cursos de pessebrisme o a realitzar muntatges d'audiovisuals o guions, el darrer dels quals és *L'auca del parc de la Devesa*. Aca amb guió a quatre mans amb Dolors Reig, rodolins de Quim Curbet i il·lustracions de trenta-dos artistes i alumnes de l'escola Eiximenis, que ha estat promoguda pels Amics de la UNESCO, els Amics del Parc de la Devesa i l'Associació de Veïns Devesa-Güell.

Membre actiu de diverses entitats associatives i en diferents projectes i iniciatives culturals com l'apadrinament d'escultures o l'organització de la Nit de Poetes, també ha rebut distincions de caràcter cívic com el Premi Sant Fèlix (2016), del Bisbat de Girona, el reconeixement a la seva trajectòria per part de l'ADAC (2021), la designació de soci honorari dels Amics del Museu d'Art de Girona o l'homenatge de la revista *Gavarres* (2023).

Per tot plegat, cal considerar Jordi Dalmau no només com a activista cultural, sinó també com a exemple de la ciutadania vocacional en relació amb Girona, la seva ciutat.

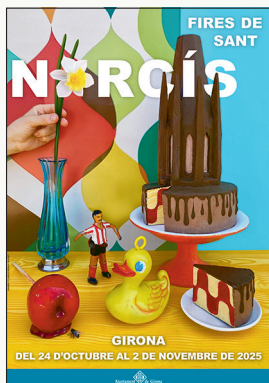
Jordi Dalmau

LA CATEDRAL RESSEGUIDA

Ajuntament de Girona

La Catedral resseguida és una guia d'iniciació de Jordi Dalmau sobre la Seu de Girona dedicada al públic juvenil, amb dibuixos de Carles Vivó es va publicar al 1985.

Cartell 2025

«Seria difícil anar pel món sense referències. Al mapa de la meua infància, m'hi havia ben dibuixat la Font Tajau. Allà, vaig aprendre-hi què era un berenar-sopar a uns afores ideals i què era una gorga, una paraula de mitja basarda, però casolana. La gorga tenia un color verdós i bonic. Allò era un paratge sense cap menció oficial de protecció. Els temps tampoc no donaven per tant. Senzillament era un bon paratge. El títol de protecció tampoc no hauria servit de res: el terrible aiguat del 1940 va fer que el Ter esborrés l'idil·li i la gorga verda. Una referència era arrossegada riu avall.»

«Els nostres verds de Girona», a *Diari de Girona*,
2 d'agost de 1988
VII Premi Manel Bonmatí de periodisme, 1988
Jordi Dalmau